

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Musiikin koulutusohjelma

Juho Puikkonen

VÄLINEITÄ RYTMIIKAN OPPIMISEEN BASSONSOITON AL-
KUOPETUKSESSA

Opinnäytetyö
Joulukuu 2014

	<p>OPINNÄYTETYÖ Joulukuu 2014 Musiikin koulutusohjelma</p> <p>Tikkarinne 9 80220 JOENSUU p. (013) 260 6777</p>
<p>Tekijä(t) Juho Puikkonen</p>	
<p>Nimeke VÄLINEITÄ RYTMIIKAN OPPIMISEEN BASSONSOITON ALKUOPETUKSESSA</p>	
<p>Tiivistelmä</p> <p>Opinnäytetyössäni keskeisenä asiana on perehtyä rytmin ja sykkeen tunnistamiseen sekä niiden harjoitteluun apuvälineiden avulla sähköbassonsoiton alkuopetuksessa. Hyödynsin opinnäytetyössä viiden vuoden mittaista työkokemustani sähköbassonsoiton opettajana.</p> <p>Työssä kerron rytmin ja sykkeen tunnistamisen haasteista bassonsoiton alkuopetuksessa. Käsittelen yleisesti motivoivaa harjoittelusta ja esittelen harjoituksia sekä apuvälineitä harjoitteluun.</p> <p>Työ sisältää lisäksi kolme harjoitusta, jotka olen omassa opetuksessa havainnut toimiviksi ja motivoiviksi.</p>	
<p>Kieli suomi</p>	<p>Sivuja 25 Liitteet Liitesivumäärä</p>
<p>Asiasanat sähköbasso, rytmi, alkuopetus</p>	

 Karelia UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES	THESIS December 2014 Degree Programme in Music Tikkarinne 9 FI 80220 JOENSUU FINLAND Tel. 358-13-260 6777
Author(s) Juho Puikkonen	
Title TOOLS FOR LEARNING RHYTHMICS IN TEACHING BEGINNERS THE ELECTRIC BASS GUITAR	
Abstract <p>The main theme of my thesis is examining how to teach elementary electric bass guitar. I look at how to teach beginners to recognize rhythm and beat, as well as how to practice them using various tools and instruments. In my thesis I have used my five-year experience in teaching the electric bass guitar.</p> <p>In this thesis I write about problems in recognizing rhythm and beat when teaching beginners. I write about motivating practice in general and present helpful exercises and tools.</p> <p>The thesis also includes three exercises, which I have found useful and motivating in my own teaching.</p>	
Language Finnish	Pages 25 Appendices Pages of Appendices
Keywords Electric bass guitar, rhythm, teaching beginners	

Sisältö

1	Johdanto	5
2	Bassonsoiton alkuopetus	6
2.1	Sähköbasso	6
2.2	Sähköbasson rooli musiikissa	7
2.3	Sähköbasson opetussuunnitelma	9
2.4	Kypsyminen ja oppiminen	10
2.5	Musiikkikykyjen kehittyminen	11
3	Rytmi mukana bassonsoitossa	12
3.1	Musiikin rytmi	12
3.2	Soittaminen	14
3.3	Harjoittelu	15
3.4	Motivaatio	16
4	Rytmiikan oppimisen apuvälineet alkuopetuksessa	17
4.1	Metronomi	18
4.2	Garage Band-ohjelma	18
4.3	Vapaa harjoittelu	19
5	Rytmiikan oppimisen harjoituksia bassonsoiton alkuopetuksessa	20
5.1	Rytmin ylläpitäminen	20
5.2	Timen harjoittelu	21
5.3	Orastavaa svengiä	22
6	Loppuyhteenveto	23
	Lähteet	25

1 Johdanto

Tässä opinnäytetyössä analysoin tapaa, jolla olen opettanut oppilaitani tunnistamaan harjoituksen aiheen rytmisen peruspoljennon ja pysymään tietyssä rytmisessä. Lisäksi kuvaan apuvälineitä, joita käytän omassa opetuksessani.

Halusin tutkia aihetta, koska olen huomannut bassonsoiton juuri aloittaneilla oppilaillani hankaluuksia rytmien soittamisessa bassolla tiettyyn sykkeeseen sekä ylipäänsä rytmien tunnistamisessa tai sen tiedostamisessa, mitä rytmi on. Opettaessani Mikkelin musiikkiopistossa olen huomannut, kuinka tärkeää on tehdä oppilaalle motivoivia harjoituksia sekä antaa vinkkejä itsenäiseen harjoitteluun ja tietoa harjoitteluun käytettävistä apuvälineistä. Olen joutunut omassa harjoittelussani kiinnittämään huomiota samankaltaisiin asioihin ja käyttämään näitä erilaisia apuvälineitä, kehittääkseni rytmien käsittelyä omassa soitossani.

Luvussa kaksi käsittelen bassonsoiton alkuopetusta yleisesti sekä opetussuunnitelman määrittämiä reunaehtoja opetukselle. Luvussa kolme pohdin rytmien käsittelyä ja rytmien oppimista, harjoittelua ja soittomotivaatiota. Luvussa neljä analysoin apuvälineitä, joita käytän omassa opetuksessani ja harjoittelemisen apuna. Luvussa viisi esittelen opetuksessani oppilaille hyviksi ja motivoiviksi osoittautuneita harjoituksia.

2 Bassonsoiton alkuopetus

Alkuopetuksella tarkoitetaan juuri soittoharrastuksen aloittaneen oppilaan tutustumista soittamiseen, musiikin teoriaan ja näiden välisen yhteyden harjoitteluun. (Mupe-alkuopetus 2014.)

Mikkelin musiikkiopiston järjestämässä bassonsoiton alkuopetuksessa on tarkoitus tutustua musiikkiin ja omaan soittimeen. Opettaessani sähköbasson soittoa Mikkelin musiikkiopistossa, olen huomannut, että oppilaiden on vaikeaa soittaa staattiseen tempoon tai ylipäättään tunnistaa harjoituksen tempo. Tämän huomaa erityisesti vasta-alkajilla, mutta tätä ilmenee myös pidemmällä olevilla soittajilla. Ongelmia ilmenee yleensä bassoäänien saamisessa rytmisesti oikeaan kohtaan, kun samanaikaisesti jalalla pyritään pitämään yllä ¼-nuoteista muodostuvaa sykettä.

Mietin omassa opettamisessani, miten saisin oppilaat hyödyntämään jotakin apuvälinettä staattisen tempon säilyttämiseksi harjoitustilanteessa. Huomaan usein, että oppilas pystyy soittamaan kappaleen ”omassa” tempossaan, mutta ei siitä poikkeavassa tempossa. Pelkän metronomin kanssa soittaminen ei välttämättä onnistu, mutta rumpukompin kanssa onnistuu tempolukeman ollessa yhtäläinen molemmissa apuvälineissä. Rytmiseen onnistumiseen näyttäisi vaikuttavan myös oppilaan soittotekniikka, esimerkiksi se, mitä vasen käsi tekee basson kaulalla oikean käden soittaessa kieliä. Onnistumiseen voivat vaikuttaa myös muut soittamiseen liittyvät asiat, esimerkiksi nuotin lukeminen keskittyneesti. Harjoituksia edellä mainittuihin ongelmiin esitellään opinnäytetyön luvussa viisi. Olen tutkinut ja testannut harjoitusten toimivuutta omassa opettamisessani ja todennut harjoitukset toimiviksi.

2.1 Sähköbasso

Sähköbassojen kehittyminen alkoi, kun akustisten kontrabassojen kielten alle asennettiin sähkökitaran mikrofoni. Tällä tavoin saatiin kontrabassosta lähtevä ääni vahvistettua. Kuitenkin varsinainen sähköbasso on rakenteeltaan enemmän sukua kitaralle, kuin kontrabassolle. 1930-luvulla Paul Tutmarc kehitti kita-

ratyyllisen sähköbasson, jossa oli neljä kieltä. Sen kitaramainen soittotapa aiheutti ihmetystä, koska sähköbasson soittoa verrattiin kontrabassolla soittamiseen. Ensimmäisiä myynnissä olevat nelikieliset nauhalliset sähköbassot olivat Audiovox-merkkisiä. Soitinta mainostettiin kontrabassoa helpommaksi soittaa ja kuljettaa. 1950-luvun lopussa sähköbassosta tuli populaarimusiikin keskeisimpiä soittimia. 1950-luvulla markkinoille tullut Fender Precision oli ensimmäinen kaupallisesti menestynyt sähköbasso. Leo Fender on Precision-mallin lisäksi luonut eniten käytetyn Fender Jazzbass-mallin, joka on julkaistu 1960-luvun alussa. (Sähköbasso 2014.)

Sähköbasso on yleensä puusta tehty sähköinen kielisoitin. Basson rakenteelliset osat ovat runko, kaula, otelauta, kaularauta, satula, talle, nauhat ja virittimet. Perusbassossa on yleensä neljä kieltä, mutta kieliä voi olla viisi tai kuusi ja jopa vieläkin enemmän. Pääsääntöisesti sähköbasso viritetään kontrabasson tavoin, E, A, D ja G, paksuimmasta kielestä ohuimpaan. Sähköbassoja voi virittää myös muihin vireisiin, esimerkiksi puolisävelaskelta alemmaksi Es, As, Des ja Ges yms. Olen huomannut, että tällainen viritys on hyvin yleinen kielisoittimissa rockmusiikin genressä. Sähköbassoissa on magneettiset mikrofonit, jotka poimivat kielten värähtelyä ja välittävät värähtelyn vahvistimeen. Mikrofoneja on olemassa passiivisia ja aktiivisia. Aktiivielektroniikalla varustettu sähköbasso tarvitsee erillisen virtalähteen toimiakseen. Virtalähteenä on yleensä yksi tai kaksi yhdeksän voltin paristoa, joiden tehtävä on vahvistaa bassosta vahvistimeen lähtevää signaalia. Passiivielektroniikalla varustetussa bassokitaraissa ei tarvita erillistä virtalähdettä. Kielet valmistetaan yleensä metallista, jotka päällystetään erilaisilla punosmateriaaleilla. Punoksena voi olla nikkeli, ruostumaton teräs tai nylon. Sähköbasson soittotekniikoita on erilaisia, mutta yleisimpiä on sormilla näppäily ja plektralla soittaminen.

2.2 Sähköbasson rooli musiikissa

Soittimien historiaa tarkasteltaessa voidaan huomata, että sähköbasso on iältään nuori, jos sitä verrataan esimerkiksi sukulaissoittimeen kontrabassoon.

Sähköbassolla soitettava musiikki on pääsääntöisesti afroamerikkalaista alkuperää olevaa musiikkia.

Afroamerikkalaiseksi musiikiksi kutsutaan musiikkia, joka on syntynyt ja kehittynyt Amerikassa pääosin afrikkalaisperäisen kansan voimin. Yleisiä afroamerikkalaisia musiikkityylejä ovat ragtime, blues, rhythm & blues, gospel, spirituaalit, soul, funk ja ainoa täysin amerikkalaista alkuperää oleva taidemuoto on jazz. Musiikilliset vaikutteet afroamerikkalaiseen musiikkiin ovat tulleet Afrikasta sekä Euroopasta. (Laukkanen 2007.)

Sähköbasso ei ole keksimisensä jälkeen kokenut kovinkaan paljon ulkoisia tai rakenteellisia muutoksia. Uusia soittotyylejä ja -tekniikoita on tullut eri musiikin aikakausilla, mutta soittimena yhtyeessä sähköbasson tehtävä on sama kuin alun alkaenkin. Sähköbasson rooli afroamerikkalaisen musiikin tradition bändisoitossa on luoda rytmillisesti tarkka ja selkeä harmoninen pohja soitettavalle musiikille. Afroamerikkalaisessa traditiossa yhtyeiden harmonian matalimmat säveltaajuudet ovat peräisin bassosta, ja ne antavat musiikille pohjaa ja miellyttävää syvyyttä, sekä saavat musiikin kuulostamaan hyvältä. Yleensä musiikkia kuunneltaessa tai soitettaessa basson puuttumisen huomaa helposti. Basistilla on oltava selkeä näkemys siitä, mitä ja miten soittaa vallitsevassa musiikillisessa hetkessä.

Sähköbassonsoittaja ja rumpali (ns. komppipari) muodostavat musiikillisesti vahvan tukirangan bändille. Komppiparin yhteistyön on sujuttava ja heidän on tärkeää löytää saumaton yhteinen rytmi. Monien muusikoiden arvostamia suomalaisia komppipareja ovat esimerkiksi Anssi Nykänen (rummut) ja Harri Rantanen (basso), sekä Keimo Hirvonen (rummut) ja Mitja Tuurala (basso).

Komppipari ei ole yksin vastuussa soitettavan musiikin rytmillisyydestä, vaan siihen oman osansa tuovat myös muut bändisoittimet. Kaikilla on yhteinen päämäärä: ottaa oma vastuu rytmistä ja saada aikaiseksi yhteinen rytmien kudos. Komppiparin yhteistyön toimiessa sujuvasti koko bändin soitosta tulee yhtenäisempää.

2.3 Sähköbasson opetussuunnitelma

Mikkelin musiikkiopistossa, niin kuin muissakin Suomen musiikkiopistoissa, opiskellaan musiikkia taiteen perusopetuksen säädetyin lain (Laki taiteen perusopetuksesta 633/1998) ja asetuksen (Asetus taiteen perusopetuksesta 813/1998) mukaisesti. Musiikkiopisto on laatinut opetussuunnitelmansa kyseisen lain muodostamissa puitteissa. Opetushallitus on antanut taiteen perusopetusta järjestäville tahoille tiedotteen, jonka mukaan

taiteen perusopetus on tavoitteellista tasolta toiselle etenevää ensisijaisesti lapsille ja nuorille järjestettävää eri taiteenalojen opetusta, joka samalla antaa oppilaalle valmiuksia ilmaista itseään ja hakeutua asianomaisen taiteenalan ammatilliseen ja korkea-asteen koulutukseen. (Opetushallitus 2008).

Mikkelin musiikkiopiston opetussuunnitelmassa ei yksilöidä sähköbasson opintokuvausta. Sähköbasson opetukseen ei ole ollut tarkemmin yksilöityä opintosuunnitelmaa, vaan olen itse tehnyt opetussuunnitelman soveltamalla pop & jazz konservatorion musiikin perusopetuksessa käyttämää sähköbasson opintokuvausta. Siinä käytetään jatkuvaan arviointiin perustuvaa arviointijärjestelmää. Oppilaiden opiskelujen edistymistä mitataan ns. AMP-tasoilla (afroamerikkalaisen musiikin perusteet). Tasolta toiselle siirrytään, kun vaadittava osaaminen on osoitettu. AMP-tasoja on 14, ja ne vertautuvat vanhamuotoisiin kurssitutkintoihin seuraavasti:

AMP-taso 1-3 = soitinvalmennus

AMP-taso 4-6 = 1/3 kurssitutkinto

AMP-taso 7-8 = 2/3 kurssitutkinto

AMP-taso 9-10 = 3/3 kurssitutkinto

AMP-taso 11-14 = 1 kurssitutkinto

(Pop & Jazz Konservatorion opetussuunnitelma 2013)

Suurin osa oppilaistani on vasta-alkajia ja harjoituksia joita tässä työssäni esittelen voidaan käyttää AMP-tasoilla 1-3. (Pop & Jazz Konservatorion sähköbasson opintokuvaukset 2007) Koen, että on tarpeellista heti alkuopetuksen aloittaessa perehtyä rytmiin ja muutamiin nuottien aika-arvoihin, jotka ovat AMP-tasoilla 1-3 koko-, puoli-, neljäsosa- ja kahdeksasosanuotti ja niiden tauot.

2.4 Kypsyminen ja oppiminen

Sähköbassonsoiton aloitusikä vaihtelee paljon, eikä bassonsoitolle ole olemassa ylä- tai alaikäraja. Aivan pienillä lapsilla rajoittavia tekijöitä sähköbassonsoiton aloittamiseen ovat fyysiset ominaisuudet, kuten sormien voima ja soittimen suuri koko. Lisäksi haastavaa pienille soittajille on vasemmalla kädellä ensimmäiselle nauhalla yltäminen aikuisille suunnitellulla soittimella. Omia nuorempia oppilaitani olen suositellut hankkimaan ensimmäiseksi bassoksi lyhytmensuurisen basson, jolloin ala-aseamista soittaminen on huomattavasti helpompaa.

Kaikilla ihmisillä on kehitettävissä olevia valmiuksia, joiden avulla he voivat kokea iloa toimiessaan musiikin parissa. Jokainen ihminen oppii asioita kehitysvaiheittain ja jokainen omassa tahdissaan. Lapsilla oppiminen tapahtuu kouluikänsä asti nopeasti, ja jokainen kehitysvaihe on helposti havaittavissa. Tämä johtuu siitä, että lapsen kehittyminen ennen kouluikää tapahtuu todella jyrkästi porrastuen. Kouluikäisen lapsen kypsyminen on jo vaikeammin huomattavissa, koska kehittyminen on tasaisempaa. (Linnankivi, Tenkku & Urho 1988, 5–11.)

Pienillä lapsilla havainnot ympäröivästä maailmasta ovat kokonaisvaltaisia, mikä ilmenee siten, että lapsi katsellessaan ja kuunnellessaan liikuttaa lihaksiaan. Lapsilla on tapana ilmaista tunteitaan motorisesti, esimerkiksi rytmikkäillä liikkeillä, tanssilla, laulamisella tai soittamisella. Lapsen ilmaisukykyä pitää kehittää helpoin liikkein, jotta annettaisiin mahdollisuus hänen kokea erilaisia musiikkielämyksiä. (Linnankivi, Tenkku & Urho 1988, 11.)

Soittotunneilla harjoittemme oppilaiden kanssa tunnistamaan harjoituksen sykettä kehon eri osilla. Opettaessani oppilaita olen huomannut heille olevan apua sykkeen ylläpitämiseen, mikäli he soittaessaan tukevat sykettä jalalla polkemalla tai päällä nyökkäillen. Hyvä keino opetella rytmiä on myös taputtaa harjoituksen sisältämä rytmi läpi. Olen havainnut tämän auttavan oppilaitani rytmistä soittamisesta soittimella.

Oppiminen etenee kaikilla pääsääntöisesti samassa järjestyksessä, vaikka oppimisen nopeus on jokaisella erilainen. Kokonaisvaltaisuudesta, ja elollisen ja

elottoman ympäristön keskinäisten suhteiden jäsentymättömyydestä lapsi etenee vähitellen kohti eriytymistä. Uusien asioiden ja kokonaisuuksien oppiminen, sekä jäsentäminen vaatii omaehtoista harjoittamista. Tällä tavoin kokonaisuuksien muodostaminen tapahtuu rinnakkain eriytymisen kanssa. Soittaminen vaatii lihaksilta monipuolista yhteistoimintaa, niin eriytymistä kuin kokonaisuuksien muodostamista. Nämä toteutuvat aluksi irrallaan, mutta pikku hiljaa ne opitaan suorittamaan yhtenä kokonaisuutena. Musiikilliseen kehittymiseen vaikuttaa ratkaisevasti ympäristö ja sen antamat virikkeet. Musiikin ja soittimien opettamisessa on muistettava, että liian varhain aloitettu harjoittaminen ilman lapsen saavuttamaa kypsyyttä ei tuota toivottua tulosta. (Linnankivi, Tenkku & Urho 1988, 11–13.)

Olen huomannut opettaessani, että sähköbasson soiton alussa olevan oppilaan on hankalaa erottaa tunnilla kuunnellusta ääninäytteestä basso tai basson soittama rytmi. Tämä johtunee siitä, että oppilaalle musiikin hahmottaminen on vielä kokonaisvaltaista ja oppilas ei pysty vielä erottelemaan musiikin sisältämiä eri elementtejä. Soittotunneilla tutustumme oman soittimen kautta musiikin sisältämiin elementteihin ja annan vinkkejä, miten musiikkia voisi kuunnella oman soittimen näkökulmasta ja löytää sitä kautta bassolla soitettu rytmien elementti sekä hahmottaa minkälainen rooli bassolla on musiikissa.

2.5 Musiikkikykyjen kehittyminen

Lapset pystyvät matkimaan ja tuottamaan yksinkertaisia rytmejä. Tämä vaatii kuitenkin sen, että havaintokykyä ja motoristista koordinoitukykyä on kehitetty. Rytmiset valmiudet ovat riippuvaisia aikaisemmista virikkeistä ja musiikkielämyksistä. Lapsi pystyy pääsääntöisesti liikkumaan hetken mielihoiteesta musiikin rytmin mukana, vaikka ei sitä siitä tietoisesti erota. Noin yhdeksän vuoden ikään asti lapsen rytmillinen kehitys on voimakasta, jolloin lapsi pystyy muistamaan ja toteuttamaan vaikeutuvia rytmejä. Koulussa kolmen alimman luokkasteen opetuksessa on tärkeää olla pääpaino enemmän rytmiharjoituksissa kuin säveltäsoharjoituksissa. (Linnankivi, Tenkku & Urho 1988, 16–17.)

3 Rytmi mukana bassonsoitossa

Omasta mielestäni rytmi on yksi tärkeimmistä osa-alueista bassonsoitossa. Basistin on tärkeää pystyä tuottamaan tasaista rytmistä pulssia tempoa nopeuttamatta (ns. kiilaaminen) tai sitä hidastamatta (ns. laahaaminen). On todella tärkeää, että soittaessa yksin ja etenkin soittaessa bändin kanssa tempo pysyy tasaisena. Tähän pääsee harjoittelemalla soittamaan tarkasti erilaisia rytmejä eri tempoissa. (Capone 2009, 28.)

3.1 Musiikin rytmi

Koska musiikkia ei ole olemassa ilman aikaa, on kaikki musiikki rytmistä (Laukanen 2007). Elollinen luonto ja maailmankaikkeus noudattaa omaa rytmiansä ja järjestystä. Kaikkiällä ja kaikessa on rytmejä, mutta niitä ei ole kyetty täsmällisesti määrittelemään. (Linnankivi, Tenkku & Urho 1988, 43.)

Musiikissa rytmi muodostuu saman- tai eripituisten äänien, sävelten tai taukojen vaihtelusta. Rytmiiin liittyy myös vahvasti voiman käsite, jolla jäsennetään rytmiä kokonaisuudeksi. Voimalla tarkoitetaan dynamiikkaa, joka on yksi äänen ominaisuuksista. (Linnankivi, Tenkku & Urho 1988, 43.) Musiikin rytmi mielletään säännölliseksi sykinnäksi. Rytmi voi myös edetä luonnollisesti puheen tavoin. Sanaa rytmi käytetään musiikissa monessa merkityksessä, mikä on aiheuttanut sekaannusta. Sillä voidaan tarkoittaa sävellyksen peruspulssia, tempoa tai sykettä. Syke voi olla hidasta tai nopeaa, mutta säännöllistä ja jatkuu kuulijan mielessä myös tauon aikana. Rytmillä voidaan tarkoittaa myöskin ihmisen luontaisen rytmin perusteella tarvetta hahmottaa syke eri tavoin. Yleisesti musiikissa, iskusävel jäsentää sykinnän kaksi- tai kolmijakoiseksi perusrytmiksi. Rytmi on myös musiikin muodon yksi ainesosa, ja sitä voidaan sanoa myös musiikin muodon luovaksi tekijäksi. Ilman rytmiä kappaleiden melodiat eivät ole mitään ja toisinpäin, vaan yhdessä ne kietoutuvat kokonaisuudeksi toinen toisiinsa.

Yleensä rytmiä pidetään säännöllisenä sopusoinnussa melodian ja harmonian kanssa. (Linnankivi, Tenkku & Urho 1988, 60–61.)

Rytmin ajan jakautumista tapahtuu samanaikaisesti usealla tasolla. On olemassa säännöllisesti sykkivän perusrytmin alla samanaikaisesti kulkeva melodian rytmi tai sanarytmi. Tätä kutsutaan yhteiseltä nimeltä erityisrytmiksi. Rytmillä saatetaan tarkoittaa myös rytmikuviota, rytmihahmoa eli jotakin tiettyä rytmikonaisuutta. Näitä nimitetään iskualan rytmeiksi, sambarytmeiksi tai daktyyleiksi. (Linnankivi, Tenkku & Urho 1988, 61–62.) Olen huomannut, että oppilailla saattaa mennä helposti tahti ja rytmi -käsitteet sekaisin, joten olen käyttänyt opettamisessa aina rytmi sanaa, mikäli tehtävänä on ollut taputtaa tietyssä rytmissä. Helposti saatetaan myös käyttää sanontaa ”soita tahdissa”, vaikka pitäisi käyttää sanaa ”soita rytmissä”. Tahdilla tarkoitetaan nuottikuvassa olevaa kahden tahtiviivan välistä aluetta.

Tempossa ja rytmissä on kysymys liikkeestä jossakin ajassa. Rytmiä on luontevaa opettaa liikkeiden yhteydessä. Ihmiset pystyvät muuntamaan sisäisen rytmensä taputukseksi, askeliksi tai ilmaisemaan rytmiä liikkeellä. Musiikin rytmikasvatus ei ole pelkkää rytmin lukemista, kirjoittamista tai tahtilajien tuntemista. Kaikilla on rytmitajua, vaikka ei osaisikaan taputtaa tai tömistellä jalalla tahdissa. Kaikki pystyvät rytmiä opettelemaan, koska musiikilliset kyvyt kehittyvät jokaisella yksilöllisesti. Toiset tarvitsevat enemmän harjoitusta kuullun rytmin ilmaisemiseen taputtaen, tömistellen tai lausumalla. (Linnankivi, Tenkku & Urho 1988, 62.)

Ihmiselle sydämen leposykettä vastaava tempo on 72 iskua minuutissa. (Heikkilä & Halkosalmi 2012, 8.) Tietenkin sykkeeseen vaikuttaa tunne-elämän vaihtelut ja olotila missä ihminen juuri sillä hetkellä on. Nuorilla ihmisillä on todettu biologisen sykkeen olevan huomattavasti nopeampi, kuin vanhemmilla ihmisillä. (Oksala 1980, 5.) Tämä kannattaa ottaa huomioon soittoharjoituksia tehdessä. Tempon ja rytmin kokeminen soittaen, liikkuen tai laulaen on opetuksen hyvä lähtökohhta. Hyvin usein liian hidasta tempo on syynä, että lapsi ei pysty liikkumaan tai marssimaan tempossa. (Linnankivi, Tenkku & Urho 1988, 62.) Afroamerikkalaisessa traditiossa musiikissa on eroteltavissa tasainen tempo, joka on jatkuva ja selvästi kuultavissa.

Olen nuoremista oppilaistani huomannut, että he pystyvät kuuntelemalla hahmottamaan nopeasti harjoituksessa soitettavan tiheäsykkeisen bassolinjan ja pyrkivät imitoimaan sitä mukana soittamalla. Omassa opetuksessani käyn yleensä soitettavan harjoituksen ensin läpi hitaalla sykkeellä, koska tällöin on huomattavasti helpommin havaittavissa, mitä rytmillisesti bassolinjassa tapahtuu vasten sykettä. Liian nopealla sykkeellä soitetusta harjoituksesta jää helposti rytmillinen tarkkuus toissijaiseksi. Hidastempoisissa harjoituksissa voidaan käyttää apuna tuplanopeudella etenevää tiheämpää sykettä. Olen huomannut opettaessani, että oppilaan on helpompi sisäistää tiheämpää sykettä ja soittaa sitä vasten hitaammin.

3.2 Soittaminen

Lapset ovat kiinnostuneita mekaanisista välineistä ja esineistä, joista lähtee jonkinlainen ääni. 1600-luvulta saakka on lapsille annettu ääntä tuottavia laitteita. 1700-luvulla Rousseau korosti, että lapset tutustuvat ja oppivat musiikkia tuottamalla sitä itse. Fröbel suositteli 1800-luvulla lasten omien soittimien käyttämistä lastentarhoissa. Montessori suunnitteli 1900-luvulla useita soittimia lasten melodiatajun kehittämiseen. 1960-luvulla soittimien käyttö tuli koulun musiikkitunneille pysyvästi Orffin pedagogisten ideoiden ja soittimiston myötä. Soittamisen tavoitteena on vedota lasten omatoimisuuteen ja pyrkiä tarjoamaan mahdollisuudet musiikilliseen oivaltamiseen ja yhteistoimintaan, tukemaan nuotinluvun oppimista ja antamaan virikkeitä soiton opiskelulle. (Linnankivi, Tenkku & Urho 1988, 162.)

Kouluissa musiikinopettajilla on minusta suuri merkitys lasten ja nuorten soittoharrastuksen aloittamiseksi. Minusta on tärkeää luoda kouluihin mahdollisuuksia erilaisten soittimien soittamiseen ja sitä kautta päästä mukaan aktiiviseen harrastamiseen. Itselläni sähköbasson soittaminen alkoi ylä-asteen musiikkitunneilla. Koulussa musiikinopettajan ollessa kannustava, hakeuduin musiikkipistoon, ja se antoi edellytyksiä, aluksi aktiiviseen harrastamiseen ja myöhemmin ammattiopintoihin.

3.3 Harjoitteleminen

Yksi suurista haasteista opettajan työssäni on oppilaiden motivoiminen omaan harjoitteluun ja soittoharrastuksen ylläpitämiseen. Oppilaiden muut harrastukset vievät paljon aikaa, ja sillä on selvästi vaikutusta basson soiton riittämättömään harjoitteluun ainakin näin bassonsoitonopettajan näkökulmasta. Oppilaideni tuntuu olevan hieman hankalaa ymmärtää, että instrumentin soittaminen vaatii harjoittelusta myös omalla ajalla. Välillä minusta tuntuu, että opettajana minun pitäisi pystyä siirtämään muistikulla tai muilla keinoin soittotaito oppilaalle niin, että oppilas saisi soittotaidon heti itselleen. Olen jutellut asiasta kollegoiden ja muiden harrastuksien ohjaajien kanssa ja heillä on samantyyppisiä huomioita opiskelijoista. Uskon, että tämä on tämänhetkiseen aikakauteen kuuluva asia. Näin soitonopettajana harmittaa, kun oppilas ei ole harjoitellut lainkaan tai edellisenä iltana hieman katsonut tunnille tullessaan harjoituksia ja tätä kautta koen, että oppilaiden lahjakkuus menee hukkaan. Omassa opiskeluhistoriassani harjoittelemisesta on keskusteltu aina silloisen opettajan kanssa ja olen saanut hyvää ohjausta siihen, miten harjoittelu tulisi toteuttaa.

Soittotaito, sekä muut motoriset taidot opitaan toistojen kautta. Riittävän monta kertaa toistettu harjoitus muuntuu helpoksi ja sujuvaksi. Sujuvuus näkyy suorituksen virheiden vähenemisenä, suorituksen nopeutumisenä ja toteuttamisen vaivattomuutena. Ensimmäisten toistojen jälkeen suoritus muuttuu nopeasti, mutta muutosvauhti hidastuu oppimisen edistyessä. Toistoja tarvitaan harjoitteluun, jotta saadaan siirrettyä tietoa aivoissa työmuistista säiliömuistiin. Hitaasti monien toistojen tuloksena opittu aines saadaan haltuun ja se on helposti mieleen palautettavissa ja jo opittua voidaan soveltaa uusissa tilanteissa. (Ahonen 2004, 147.)

Olen omassa harjoittelemisessäni huomannut, että on suunniteltava mitä harjoittelee ja miten jaksottaa harjoitteluun käytetyn ajan. Yksi tapa on käyttää 30 minuuttia soittamiseen ja 10 minuuttia lepäämiseen. Harjoittelun määrä ei minun mielestäni ole soiton kehityksen kannalta tärkeintä, vaan harjoittelun säännöllisyys ja sen laatu.

Hyvällä harjoittelun laadulla tarkoitetaan, että harjoittelu on huolellista, keskittyntä ja harjoituksella on tavoite. Harjoittelijan tulisi olla objektiivinen, valmiina luovuutta sekä älykkyyttä vaativaan työhön. Objektiivisuudella harjoitustilanteessa tarkoitetaan, että harjoittelija havainnoi analyttisesti harjoituksen tulosta kuulokuvan perusteella. (Iznaola 2000, 3–5.) Kun aloittaa harjoittelemisen, kannattaa varata harjoitukseen tarvittavat tarvikkeet ja laitteet helposti saataville.

Olen omassa opetustyössäni keskustellut oppilaiden kanssa siitä, mitä musiikkia he kuuntelevat ja mitä muuta he harrastavat ja tätä kautta pyrkinyt löytämään yhtymäkohtia heille läheisiin asioihin ja musiikkiin. Olen huomannut, että heidän harjoittelumotivaatioonsa vaikuttaa paljon harjoituksien sisältö. Hyvä harjoittelumotivaatio löytyy yleensä, kun opetellaan soittamaan samankaltaista musiikkia, mitä oppilas kuuntelee, tai sitten oppilas pystyy löytämään yhteyden musiikin ja toisen harrastuksen välillä. Tästä esimerkkinä soitimme erään oppilaan kanssa sellaista kappaletta soittotunnilla, jota hänen jalkapallojoukkueensa kuuntelee pukuhuoneessa aina ennen jalkapallopelejä. Seuraavalle soittotunnille tullessaan oppilas oli harjoitellut läksynä olleen kappaleen hyvin. Käyttämällä tuttua sointikuvaa oppilaalle muodostui käsitys soittamisen harjoittelemisen yhteydestä muuhun maailmaan ja oppilaan omaan musiikilliseen maailmaan. Kuitenkin jokaiselle oppilaalle henkilökohtaisten opetusmateriaalin tekeminen ja laatiminen on opettajalle todella työlästä ja koen sen oikeastaan mahdottomana. Olen tehnyt oppilailleni yleispäteviä harjoituksia. Harjoituksissa on esitelty populaarimusiikin eri tyyliä, ja käytän niitä omassa opetuksessani. Oppilas on saanut itse valita opettajan antamista vaihtoehdoista mieleisensä harjoitukset. Tätä kautta opetettava asia on saatu käytyä läpi, ja oppilas ehkä huomaamattaan oppinut harjoituksen sisältämän asian.

3.4 Motivaatio

Motivaatiolla tarkoitetaan halukkuutta tehdä asioita tiettyyn päämäärään pääsemiseksi. Motivaation merkitys on suuri oppimisen kannalta, koska siihen vaikuttaa oppijan sisäiset tekijät, oma oppiminen, oppimisen arvolutaukset ja opettamistilanne. Nykypäivän oppimiskäsityksessä oppiminen tapahtuu parhaiten,

mikäli halukkuus tulee oppijan oman ajatteluprosessin kautta, eikä ulkoisten vaikuttimien kautta. Tästä seuraa se, että oppijalla on vahva oma halu päästä asettamaansa päämäärään. (Motivaatioteoria 2014.) Opettajan kannalta helpoimmillaan tilanne on silloin, kun oppilas haluaa ainoastaan ja aidosti oppia soittamaan sähköbassoa. Oppilas on vastaanottavainen ja avoin kaikille opettajan ehdottamille harjoituksille ja harjoittelee ne innolla.

Tämä tarkoittaa sitä, että oppija on sisäisesti motivoitunut ja saa mielihyvää soittamisesta sekä sen tuomista haasteista. Motivaatiotekijöistä sisäiset motivaatiot ovat vahvempia ja pitkäkestoisempia kuin ulkoiset motivaatiot. Sisäisesti motivoituneet oppijat pääsevät tehokkaasti asettamaansa päämäärään. On siis olemassa sisäistä ja ulkoista motivaatiota. (Motivaatioteoria 2014.)

Oppijan motivaation ollessa ulkoista, on kyse siitä, että oppilas opiskelee saadakseen palkinnon oppimisestaan. Tällä tarkoitetaan, että oppilas harjoittelee saadut tehtävänsä hyvin, mikä miellyttää opettajaa ja saa siitä kehuja. Oppilas voi myös harjoitella vain sen takia, että haluaa päästä jatko-opintoihin tai soittaa bändissä. Ulkoisen motivaation määritelmä on, että se on väline jonkin seurauksen saavuttamiseksi tai keino päästä johonkin tiettyyn tavoitteeseen. Ulkoinen motivaatio voi tukea sisäistä motivaatiota tai jopa muuttua siksi. (Motivaatioteoria 2014.)

4 Rytmiikan oppimisen apuvälineet alkuopetuksessa

Olen käyttänyt omassa opettamisessa ja harjoittelemisessa pääsääntöisesti metronomia ja rumpuluuppeja. Minusta molemmat ovat hyviä apuvälineitä soittamisen harjoitteluun jo alkuopetuksessa. Kuitenkaan kumpikaan ei mielestäni voita hyvän rumpalin kanssa soittoa.

Rumpuluuppi on lyhyt, toistuva rumpukomppi, joka on kestoaltaan yleensä yhdestä neljään tahtia. Rumpuluupit voivat olla ohjelmoituja tai oikean rumpalin soittamia komppeja. (Loop 2014.) Metronomi ja rumpuluupit ovat keskenään aivan erilaisia, vaikka molemmat luovat selkeää tasaista sykettä. Metronomiin verrattuna rumpuluupeista kuulee selkeästi kaikki tahdin osat. Metronomi taas

tuottaa tasaista sykettä. Perinteisesti metronomia on käytetty neljäsosapulssin tuottajana, mutta metronomin tempo voidaan myös puolittaa, jolloin bassoppilas jää pidemmäksi ajaksi soittamaan rytmiä ilman metronomin tukea. Usein on tarkoituksenmukaista ajatella metronomin puolitettu syke tahdin toiselle ja neljännelle neljäsosalle, koska tällöin oppilas on itse vastuussa tahdin ensimmäisen neljäsosan täsmällisyydestä. Metronomin tuottama neljäsosasyke voidaan ajatella myös mille tahansa alijaon osalle. Pääsääntöisesti alkuopetuksessa tarkoitus on saada oppilas tunnistamaan tasainen neljäsosapulssi ja löytämään tahdin ensimmäinen isku, eli tahdin pääisku.

4.1 Metronomi

Metronomi on analoginen tai digitaalinen laite, jolla voidaan määrittää musiikkiin, kulloinkin tarvittava tempo ja jonka saa toistamaan iskuja, klikkejä, tikutusta tai jonkinlaisen muun äänen tasaisin välein. Laite auttaa soittajia ja laulajia pysymään tempossa. (Tiittanen 2009, 8.) Metronomilla saa aikaan selkeän ja tasaisen pulssin. Tasainen pulssi edesauttaa svengin löytämiseen, vaikka alkuopetuksessa svengi ei kuitenkaan ole itse tarkoitus. Tärkeämpää on saada oppilaalle iskostettua tasaisen pulssin tuottaminen omalla soittimellaan.

4.2 Garage Band-ohjelma

Garage Band-ohjelma on Applen erilaisille Macintosh-tietokoneille suunnitteleman OS X -käyttöjärjestelmien mukana tuleva äänitysohjelma. Garage Band on ohjelmana monipuolinen ja tässä kerron ainoastaan siitä osasta ohjelmaa, mitä itse käytän opettaessa ja apuna harjoitteluun. Ohjelma sisältää todella monipuolisesti erityyppisiä rumpukomppeja ja rumpuluuppeja. Sillä voi helposti myös itse ohjelmoida rumpukomppeja harjoitteluun. Lisäksi ohjelmalla voi äänittää omaa soittoa yhtä aikaa rumpukompin kanssa, ja tarvittaessa ohjelmalla voi äänittää vaikka koko bändin soittoa. Tietokoneella äänittämiseen tarvitaan yleensä monenlaisia apuvälineitä. Yksinkertaisin ja helpoin tapa on hankkia tietokoneeseen ulkoinen äänikortti, johon saa kytkettyä instrumentin ja muunnet-

tua soittimesta lähtevän signaalin analogisesta digitaaliseksi. Ohjelma on helpokäyttöinen ja sen peruskäyttöön löytyy hyviä vinkkejä internetistä.

Käytän opettaessani ohjelman mukana olevia valmiita komppeja sekä itse tehdyjä rumpukomppeja. Lisäksi ohjelmaa voi käyttää apuna harjoitteluun metronomin tavoin, koska ohjelmalla pystyy tekemään erityyillisillä äänillä varustettua sykettä ja tempoa pystyy muuttamaan. Samantyyppisiä ohjelmia on varmasti tarjolla muillakin ohjelmistovalmistajilla ja on olemassa myös harjoituskäyttöön tarkoitettuja rumpukoneita. Itse pidän kuitenkin todella hyvänä Garage Band-ohjelmaa ja kun käytän tietokoneena Macintoshia, on se ostaessa valmiina tietokoneen mukana.

4.3 Vapaa harjoittelu

Vapaalla harjoittelulla tarkoitan, että soitetaan jotakin tiettyä harjoitusta juuri sillä hetkellä mielessä olevaan tempoon ilman apuvälineitä, eikä tempo ole välttämättä lähelläkään harjoituksen tavoite tempoa. Tarkoituksena on, että pyritään pitämään alussa otettu oma tempo koko kappaleen ajan ja soitetaan harjoitus rytmisesti koko ajan oikein. Alkuvaiheessa tässä on vaarana, että harjoitellessa tempo välillä kiihtyy ja hidastuu tai käsien ja kehon välinen kordinaatio ei kohtaa. Olen sitä mieltä, että tämän tyyppiset ongelmat voivat johtua rytmisten vaikeuksien ohella myös oppilaan kordinaatiovaikeuksista tai soittoteknisistä ongelmista.

Harjoituksen voi myös tehdä laittamalla valitsemansa rumpukompin käyntiin ja soittamalla sen mukana vapaasti mieleen juolahtavia ääniä rytmissä. Vääriä ääniä ei ole tai niihin ei kannata kiinnittää vielä huomiota, koska rytmi on edelleen tärkein ja pyrkimys on saada aikaiseksi rumpukompin kanssa yhteinen rytmisen kudoksen. Tämän tyyppinen harjoitus rumpalin kanssa on mielestäni todella opettavaista ja kehittävää sähköbassonsoittajalle.

5 Rytmiikan oppimisen harjoituksia bassonsoiton alkuopetuksessa

Tässä luvussa käsittelen basso-oppilaideni rytmiseen kehittymiseen tähtäviä harjoituksia. Rytmiikan opettamiseen on lukemattomat määrät erilaisia harjoituksia, mutta tässä esiteltävät harjoitukset ovat nimenomaan sellaisia, joita oppilaani ovat olleet motivoituneita tekemään ja joilla olen saanut oppilaitteni rytmiset taidot kehittymään.

5.1 Rytmien ylläpitäminen

Rytmiharjoitus kannattaa aloittaa itselleen sopivalla tempolla, jonka pystyy helposti soittamaan. Yleisesti hyvä harjoituksen tempo on välillä 72–80 iskua minuutissa. (Letsch 2006, 16–17.) Tässä rytmien tunnistamisen harjoituksessa asetetaan metronomi soittamaan hidasta neljäsosasykettä. Bassolla soitetaan metronomin mukana joka toinen nuotti. Tällöin bassolla soitetaan tahdin ensimmäisellä, sekä kolmannella iskulla ja pidetään taukoa toisella ja neljännellä iskulla. 4/4-tahtilajissa bassolla soitetut iskut ovat pääisku (ykkönen) ja sivuisku (kolmonen). Tämän jälkeen aloitetaan laskemaan ääneen (yksi kaksi kolme neljä) tai polkemaan jalalla neljäsosasykettä metronomin tahdissa. Sykkeen laskeminen jalalla tai ääneen yhtä aikaa soittamisen kanssa voi olla aluksi hankalaa ja vaatia harjoituksen toistamista useaan otteeseen. Ääneen laskemalla tai jalalla polkemalla metronomin sykettä muodostuu selkeä kuva puolinuottien sijoittumisesta joka toiselle iskulle. Harjoitus tehdään keskittyneesti ja soitetaan tarkasti rytmissä.

Käytän oppilaiden kanssa myös tapaa, jossa pyritään ottamaan metronomin tempo kehoon. Tämä tarkoittaa sitä, että esimerkiksi päällä nyökkäillään metronomin mukana. Tätä tehtäessä merkataan isku, kun leuka on alhaalla ja iskuton, kun leuka on ylhäällä. Ääneen laskemisessa olen huomannut, että kannattaa käyttää sykkeen laskemisessa kaksitavuista lausumista yksi-si, kaksi-si, kolme-si, neljä-si. Tässä lausumistavassa erottuu hyvin iskulliset ja iskuttomat tahdin

osat. Iskullinen on tavun ensimmäisellä osalla (yk-) ja iskuton on tavun toisella osalla (-si). Tällainen tapa laskea ilmentää kahdeksasosasykkeen etenemistä 4/4-tahtilajissa. Soittotaidon kehittyessä ja harjoitusten tullessa vaativammiksi olen huomannut tästä tavasta olevan todella paljon apua tiheän ja synkopoivan rytmiiikan harjoittelussa.

5.2 Timen harjoittaminen

Time-sana tarkoittaa soitettun tai laulettun äänen alun ja lopun sijoittamista kappaaleen tempoon (Laukkanen 2007, 13–14).

Tässä esiteltujen harjoitusten tavoitteena on tasaisen sykkeen ylläpitäminen ja rytmien täsmällisyys.

Ensimmäinen esimerkki harjoituksesta tehdään aluksi hitaalla tempolla ja rumpukomppia apuna käyttäen. Rumpukomppi sopii ns. puolikomppi, jossa bassorumpu soittaa 4/4 tahtilajissa 1 ja 3 iskuille, virvelirumpu soittaa 2 ja 4 iskuille ja hi-hat soittaa kahdeksasosia. Näen, että tästä kompista on bassonsoiton alkuopetuksessa paljon hyötyä, koska kompista on selkeästi havaittavissa tarkasti jokainen 1/8 -nuotti. Tämä rumpukomppi helpottaa sykkeen ja rytmin hahmottamista ja helpottaa siirtymistä metronomin kanssa harjoitteluun.

Bassolla pyritään soittamaan ääni samaan rytmiin bassorummun kanssa (1. ja 3. Iskuille). Tämän onnistuttua ruvetaan soittamaan myös virvelin kanssa samaan aikaan (2. ja 4. Iskulle). Tässä vaiheessa harjoitusta bassolla on soitettu tahdin kaikille neljäsosille. Harjoitusta jatketaan soittamalla koko-, puoli- ja neljäsosanuotteja, joko bassorummun iskuille tai virvelin iskuille. Harjoituksessa on kiinnitettävä erityistä huomiota bassoäänten rytmiseen tarkkuuteen iskullisilla neljäsosilla vasten rumpukomppia.

Toinen esimerkki harjoituksesta tehdään metronomia apuna käyttäen. Metronomi laitetaan soittamaan 120 iskua minuutissa. Bassolla soitetaan puolet harvemmin kuin mitä metronomin syke on. Tällöin metronomi syke on kaksi kertaa nopeampi, kuin mitä bassolla soitettava rytmi on. Nuottien aika-arvoilla metronomi soittaa kahdeksasosia ja bassolla soitetaan neljäsosia. Harjoituksessa bassolla soitettavien äänten on oltava tarkasti rytmillisesti tahdin iskullisilla nel-

jäsosilla. Taitojen kehittyessä ja harjoituksen sujuessa voi tempoa nostaa asteittain. Rytmillisen täsmällisyyden hahmottamiseen saa lisäapua, kun metronomin soittama syke puolitetaan. Tarkoitus on soittaa tarkasti bassolla metronomin soittaman sykkeen mukana ja sisäisesti kuulla puolta tiheämpi kahdeksasosasyke. Harjoituksen tarkoitus on oppia hahmottamaan tiheämmän kahdeksasosasykkeen kautta neljäsosasyke.

Timeen -soittamista voi myös harjoitella ilman soitinta, esimerkiksi kävellessä. Jokaisella meistä on kävellessä jonkinlainen luonnollinen rytmi. Otetaan kävellessä muodostuvasta sykkeestä kiinni ja pyritään pitämään se tasaisena. Esimerkiksi vasen jalka voi olla 4/4 tahtilajissa tahdin iskut yksi ja kolme ja oikea jalka tahdin iskut kaksi ja neljä. Voit myös itse määritellä, mitä iskua vasen tai oikea jalka merkkää, mutta tärkeintä on tiedostaa kokoajan mikä raaja on mikäkin tahdin osa. Käveltäessä voidaan painottaa eri askelia, esimerkiksi iskeä aina vähän voimakkaammin vasemmalla jalalla jokaisen tahdin ykköselle. Käveltäessä julkisesti ihmisten keskellä voi olla arveluttavaa ruveta tekemään hirmuisen ”painokasta” harjoitusta.

5.3 Orastavaa svengiä

Afroamerikkalaiseen traditioon pohjautuvan musiikin eri tyyleissä olennainen osa on groovea, ns. svengaavuutta. Svengi-termistä on olemassa monta erilaista käsitystä. Itselleni bassonsoitossa termi svengi tarkoittaa saumattomasti tassisella pulssilla tarkasti soitettua linjaa. Mielestäni helpoiten bassolinjan svengin huomaa siitä, että ainoastaan bassolla harjoitellessa kappaletta, saa sen kuulostamaan ja tuntumaan siltä, että kappale svengaa ja tekee mieli ruveta tanssimaan sen mukana.

Svengi on taianomainen sekoitus iskua, kestoa ja vapauttamista. Svengi muodostuu vasemmalla kädellä painamisesta, oikean käden sormien soittamisesta, vasemman ja oikean käden kordinaatiosta, nuottien pituudesta ja dynamiikasta. (Goldsby 2013, 58.)

Seuraavassa harjoituksessa tutustutaan siihen, kuinka oma soitto saadaan svengaamaan. Harjoitus tehdään rumpuluuppia apuna käyttäen niin, että siinä on kaksi tahtia komppia ja kaksi tahtia ilman komppia. Tässä harjoituksessa käytetään puolikomppia ja asetetaan sykkeeksi 60–80 iskua minuutissa. Tarkoituksena on bassolla soittaa äänet rytmisesti oikeaan paikkaan ja pitää yllä sykettä rumpukompin ollessa tauolla. Oppilasta kehoitetaan kuuntelemaan aluksi rumpukomppia ja sisäistämään sen poljento. Tämän jälkeen oppilas soittaa bassolla iskullisia neljäsosanuotteja toista ja neljättä iskua korostaen. Harjoituksen onnistumiseksi on soitettujen äänten oltava rytmillisesti tarkkoja, jotta syke ei pääse muuttumaan rumpukompin ollessa tauolla. Sykkeen säilyttämisen avuksi harjoittelussa suosittelen ääneen laskemista ja jalalla polkemista tahdin kakkoselle ja neloselle. Tärkeää on kuitenkin, että peruspoljento on selkeästi kuuluvissa.

Afroamerikkalaisen musiikin traditiossa 4/4-tahtilajissa ns. backbeat sijoittuu tahdin toiselle ja neljännelle neljäsosalle. Näitä ns. heikkoja tahdin osia painottamalla saadaan aikaiseksi afroamerikkalaiselle musiikille ominainen rytmin ”lennokkuus” ja jatkuvuus (Laukkanen 2007, 17–19).

6 Loppuyhteenveto

Opinnäytetyön tarkoituksena minulla oli löytää keinoja rytmin tunnistamiseen ja sykkeessä pysymiseen bassonsoiton alussa oleville opiskelijoille. Lähdin miettimään eri soittimille jo olemassa olevista harjoituksista apuja oppilaiden ongelmiin ja niitä yhdistelemällä muokkasin harjoituksia rytmin ja sykkeen ylläpitämiseen bassonsoiton alkuopetuksessa. Minusta tekemäni harjoitukset sopivat hyvin soittamisen opettelemiseen. Mikäli oppilaalle ei alkeisopetuksessa opeteta jotakin tiettyä osa-aluetta, esimerkiksi rytmin tärkeyttä basson soitossa, niin mitä pidemmälle oppilas etenee soittamisessa, sitä vaikeammaksi rytmin tunteminen tulee. Mikäli perusasiat eivät ole kunnossa, kehittyminen hidastuu jossakin vaiheessa tai pahimmassa tapauksessa pysähtyy kokonaan.

Olen saanut uutta aineistoa opetuskäyttöön. Soittotunneilla rutiininomaisiksi muodostuneiden harjoitusten pukeminen sanalliseen muotoon opinnäytetyötä varten osoittautui haastavaksi. Sain opinnäytetyötä tehdessäni lisäpotkua oppilaita motivoivan opetusmateriaalin tutkimiseen ja kehittämiseen.

Lähteet

- Ahonen, K. 2004. Musiikin harjoittelu ja sen vaikutukset.
<http://sokl.uef.fi/verkkojulkaisut/tutkivaope/ahonen.htm>. 19.11.2014.
- Asetus taiteen perusopetuksesta 813/1998.
- Capone, P. 2009. Opi Soittamaan Bassoja.”(aloittelijan opas, suom. 2012)”.
 Helsinki: Nemo.
- Goldsby, J. 2013. Bass Player. The Groove Factory. California: United Business Media.
- Heikkilä, P. & Halkosalmi, V.-M. 2012. Tohtori Toonika. Helsinki: Kustannus-osakeyhtiö Otava.
- Iznaola, R. 2000. On Practicing. 3. p., uud. p. Pacific: Mel Bay Publications.
- Laki taiteen perusopetuksesta 21.8.1998/633.
- Laukkanen, J. 2007. Afroamerikkalainen rytmiiikka. Nettijulkaisu.
- Letsch, G. 2006. Bass Player presents play bass. The Ultimate Guide to technique, theory & Styles. California: United Business Media.
- Linnankivi, M., Tenkku, L. & Urho, E. 1988. Musiikin Didaktiikka. Helsinki: WSOY.
- Loop. 2014. [http://en.wikipedia.org/wiki/Loop_\(music\)#Origins](http://en.wikipedia.org/wiki/Loop_(music)#Origins). 22.11.2014.
- Motivaatioteoria. Wikipedia. <http://fi.wikipedia.org/wiki/Motivaatioteoria>. 17.11.2014.
- Mupe-alkuopetus. 2014. <http://mupeope.blogspot.fi/p/mupe-alkuopetus.html>. 23.11.2014.
- Tiittanen, S. 2009. Opinnäytetyö. Metropolia. Metronomin luova käyttö.
- Oksala, Y. 1980. Musiikin perusteet. Rytmioppi. Helsinki: Musiikki Fazer.
- Opetushallitus 2008. Tiedote 16/2008 taiteen perusopetuksen järjestäjille: Taiteen perusopetuksen käsite, rakenne ja laajuus.
- Pop & Jazz Konservatorion perusopetuksen opetussuunnitelma 2013. Ladattavissa http://www.popjazz.fi/wp-content/uploads/2013/09/OPS_2013.pdf. 3.11.2014.
- Pop & Jazz Konservatorion sähköbasson opintokuvaukset. 2007. Opintomateriaali. Pop & Jazz Konservatorio.
- Sähköbasso. 2014. <http://fi.wikipedia.org/wiki/sähköbasso>. 4.11.2014.